

KANDIDAT

8210

PRØVE

PED148 1 Pedagogiske grunnbegreper

Emnekode	PED148
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	06.12.2017 09:00
Sluttid	06.12.2017 15:00
Sensurfrist	27.12.2017 01:00
PDF opprettet	27.09.2018 10:47
Opprettet av	Digital Eksamen

PED148 1 Generell informasjon**Emnekode:** PED148**Emnenavn:** Pedagogiske grunnbegreper**Dato:** 06.12.2017**Varighet:** kl. 09:00-15:00**Tillatte hjelpemidler:** Ingen

Merknader: To av tre kortsvarsoppgaver og en av to drøftingsoppgaver må besvares for at studenten skal kunne bestå eksamen som helhet. Ved sensur vil drøftingsoppgaven vektet tyngst.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Velg et alternativ

 Ja Nei

Besvart.

1 PED148 1 Oppg. 1**1. Kortsvarsoppgave**

Besvar to av de tre oppgavene.

- Gjør kort rede for hovedtankene i Paulo Freires perspektiv og hvilke pedagogiske konsekvenser disse kan ha.
- Gjør kort rede for hva tilpasset opplæring og spesialundervisning innebærer.
- Gjør kort rede for begrepene ontologi og epistemologi.

Skriv ditt svar her...

OPPGAVE 1

a)

Paulo Freire tok utgangspunkt i det brasilianske folkeslaget på 1960-tallet, som var preget av undertrykkelse, fremmedgjøring, ingen deltakelse eller stemme. Han så at det i samfunnet fantes to kulturer: de som undertrykte, og de som ble undertrykket. Han var opptatt av de undertryktes kultur, som han kalte for taushetens kultur fordi de hadde lite bevissthet rundt sin situasjon. Freire ønsket å avskaffe denne semi-transitive bevisstheten blant de undertrykte, og var opptatt av å avdekke maktforholdene som finnes i samfunnet. Undertrykkernes kultur er dominerende overfor de undertryktes kultur, og kjennetegnet ved de undertryktes kultur er at de har lite bevissthet om at de undertrykkes. De har ingen stemme i samfunnet og de blir ekskludert fra deltakelse. Freire var også opptatt av dialogpedagogikk, og mente at kjærlighet er grunnlaget for all oppriktig dialog.

Freire var altså opptatt av at alle skulle ha en stemme og at ingen skulle bli ekskludert fra samfunnet. For å sette dette i en sammenheng med pedagogikken, kan vi se på skolens funksjoner.

Skolen har en reproduktiv funksjon, ved at den gir en innføring i samfunnets felles kulturarv og viderefører denne til kommende generasjoner. Skolen har også en produktiv funksjon, ved at den tilfører samfunnet den kompetansen som trengs. Den har også en identitetsskapende funksjon, ved at den gir elevene kunnskaper og ferdigheter som er nyttig og er med på å støtte deres personlige vekst. Sist, men ikke minst har den en likhetsskapende funksjon ved at vi i har en enhetsskole, hvor det skal være plass til alle og alle skal ha like muligheter uansett kultur eller bakgrunn. Det at skolen har en likhetsskapende funksjon, er med på å redusere sosiale ulikheter i samfunnet. Freires avdekking av- og tanker om maktforholdene blant kulturer i samfunnet, kan muligens ha hatt innvirkning på skolen som et likhetsskapende system.

c)

Ontologien tar for seg spørsmål om hva virkeligheten egentlig er. Er den det vi kan observere eller er den noe mer enn det vi oppfatter med sansene våre? Ontologien kalles også for metafysikk. Det finnes to alternative svar på hva virkeligheten er:

1. Virkeligheten er egentlig materiell, og kan iakttas gjennom sanseerfaringer, det vi kan ta på, se, høre osv.

Thomas hobbs er representant for en slik virkelighetsoppfatning. Han hadde en teori om at alt som eksisterer er materie i bevegelse, og det er denne bevegelsen vi mennesker oppfatter gjennom sansene våre.

2. Virkeligheten er egentlig åndelig, og det blir utilstrekkelig å si at den er den er det vi kan oppfatte med sanseerfaringer. Platon er representant for en slik virkelighetsoppfatning.

Noen filosofer mener at virkeligheten kun består av en kvalitet. Dette kalles monisme, og representerer et syn på at virkeligheten enten bare er åndelig eller bare materiell. Et dualistisk syn på virkeligheten vil derimot si at man ser på virkeligheten som både åndelig og materiell.

Epistemologien kommer opprinnelig fra det greske ordet episteme, som betyr kunnskap. Epistemologien tar altså for seg spørsmål i forhold til kunnskap. Hva er kunnskap, hvordan oppstår den, hva er dens gyldighet og forutsetninger? Hvilket kunnskapssyn en lærer har, vil gi store utslag i undervisningen.

Det er tre retninger innenfor epistemologien:

Rasjonalismen ser på kunnskap som produkt av fornuften. Mennesket har fornuften i seg, og det handler om å bruke den på en rasjonell måte.

Empirismen ser på kunnskap som produkt av sanseerfaringer. Den eneste måten å finne ut kunnskapens gyldighet er å prøve den mot erfaringen. Dersom du blir fortalt at en elefant er to meter lang, har du kun egne erfaringer å gå ut ifra for å finne ut om dette er fakta.

Konstruktivismen ser på kunnskap som konstruert av individet selv. Kant er et eksempel på en konstruktivist. Han mente at rasjonalismen og empirismen hadde noen feilaktige punkter. Han mente at for at vi skal kunne tenke fornuftig og erfare kunnskap, må vi allerede fra fødselen ha noen innebygde forståelser av for eksempel avstand og tall.

Ulike filosofer har ulike tanker rundt ontologi og epistemologi, og hvilket kunnskaps- og virkelighetssyn læreren har, vil ha stor betydning for utforming av undervisningen.

Besvart.

2 **PED148 Oppg. 2****2. Drøftingsoppgave**

Besvar en av de to oppgavene.

- a) Sammenlign Aristoteles' og Rousseaus syn på barn og barndom, og drøft hvordan de to synene vil påvirke arbeid med barn i dag.
- b) Gjør rede for den didaktiske relasjonsmodellen, og drøft hvordan du vil anvende modellen ved kompetanseutvikling i en bedrift. Velg selv hva formålet med opplæringen skal være.

Skriv ditt svar her...

OPPGAVE 2

b)

Den didaktiske relasjonsmodellen er et sentralt verktøy innen didaktikken, og det blir derfor relevant å nevne noe om didaktikk som disiplin. Didaktikk handler om undervisning og opplæring. Det er en del av det større fagområdet, pedagogikk, og er sentreringpunktet for pedagogikkens ulike disipliner. Didaktikk kommer fra det tyske ordet *didachein*, som betyr belære, formidle, analysere eller undervise. Enkelt sagt handler didaktikk om hvordan man underviser, men mange mener også at det handler om teorien om hvordan man lærer. En snever forståelse av didaktikk er didaktikkens HVA (hva skal det undervises i?) en litt bredere forståelse handler også om didaktikkens HVORDAN (hvordan skal innholdet presenteres og hvordan skal elevene lære innholdet?) og HVORFOR (hvorfor skal elevene lære det gitte innholdet?). Disse spørsmålene er sentrale i forhold til den didaktiske relasjonsmodellen. All didaktikk handler om tre ting: Lærer, elev og innhold. Disse tre forholdene må være til stede i undervisningssituasjonen, og kan ses i relasjon med hverandre. For å klargjøre disse forholdene mellom lærer-elev, elev-innhold og lærer-innhold har man utviklet den såkalte didaktiske trekanten, som er et annet sentralt redskap lærere kan bruke når undervisning og opplæring skal planlegges, gjennomføres og evalueres. Hvordan læreren velger å se på de ulike relasjonene og hvilke forhold han/hun vektlegger i undervisningen, vil kunne gi store utslag. Grunnet oppgavens omfang vil jeg ikke gå nærmere inn på denne modellen.

To grunnsyn innenfor didaktikken som gjennom tidene har dominert i diskusjoner om skole og utdanning, er tradisjonalismen og progressivismen. **Tradisjonalismen** vektlegger NOE fremfor NOEN og innholdet er i sentrum. Tradisjonalismen har som formål at elevene skal fylles med kunnskap. Læreren er autoritær, og elevene skal høre på læreren. Tradisjonalisme er preget av enveiskommunikasjon, fagsentrert undervisning og disiplin. En representant for tradisjonalismen er aristoteles som blant annet så på barnet som tomt og ondt. Det måtte formes i den retningen samfunnet ønsket og fylles med kunnskap. Tradisjonalismen argumenterer også for kultur-sentrert undervisning, der elevene skal formes utendefra, bli nyttige medlemmer av samfunnet og bidra til dets eksistens. Den typiske undervisningsformen innenfor tradisjonalismen er kateterundervisning, hvor læreren underviser elevene og elevene har lite medvirkning. Tradisjonalistiske arbeidsmåter preges også i størst grad av deduktive metoder (direkte undervisning), der elevene får en oppgave hvor både start- og sluttresultatet er fastsatt (f.eks. matteoppgaver, hvor det finnes et fasitsvar eller definisjoner og læring av formelle lover og regler). **Progressivismen** vektlegger NOEN fremfor NOE, og her er elevene i sentrum. Progressivismen tar utgangspunkt i at elevene har noen iboende ressurser og vektlegger elevaktivitet i undervisningen. Her er lærer og elev likeverdige deltakere i undervisningssituasjonen, og det legges opp til at elever i større grad får delta i fagsamtaler og være medvirkende i undervisningsopplegget. Progressivismen er opptatt av at elevene skal lære gjennom egne erfaringer, og det er derfor mindre fokus på testing. Det typiske er at elevene får en oppgave de skal arbeide med, og komme fram til løsningsforslag og analysere ut fra de erfaringene de gjør seg. Læreren blir sett på som en veileder og kan hjelpe elevene underveis. Progresivistiske arbeidsmåter preges i større grad av induktive metoder (indirekte undervisning), og eksempler på progressivistiske arbeidsmetoder er prosjektarbeid, problemløsning og analysering. Deweys tanker om "learning by doing" er sentrale i det progressivistiske grunnsynet, og hans drømmetankegang var at elevene kun skulle lære gjennom erfaringer.

Det er viktig å huske på at tradisjonalisme og progressivisme er to ytterpunkter av syn. I dagens undervisning, vil vi altså ikke kunne se opplæring som kun knytter seg til tradisjonalistiske prinsipper eller kun til progressivistiske. De fleste lærere utøver en mellomting, avhengig av fag, innhold, mål, og andre undervisningsfaktorer. Vi har imidlertid beveget oss nærmere en progressivistisk undervisningsform enn den tidligere undervisningen som i større grad var preget av tradisjonelle undervisningsforhold.

Når et undervisningsopplegg skal planlegges, gjennomføres, vurderes og analyseres er det en rekke overveielser som må gjøres. Disse overveielserne kan begrepsfestes som didaktikk. Den didaktiske relasjonsmodellen er utviklet som et hjelpemiddel lærere kan bruke i sammenheng med dette. Den didaktiske relasjonsmodellen er dynamisk, og består av 6 ulike kategorier, som alle fungerer i et gjensidig forhold til hverandre. Forandring i en av kategoriene vil føre til forandring i en eller flere av de andre. Dette vil jeg komme med eksempler på senere i oppgaven. De 6 kategoriene er alle bundet sammen og modellen er formet som en sekskant. De ulike kategoriene kan ses i sammenheng med tradisjonalismen og progressivismen som jeg tidligere var inne på. Om en lærer i størst grad legger et tradisjonalistisk- eller progressivistisk syn til grunn for planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningen, vil gi sitt utslag i undervisningen. De ulike kategoriene i den didaktiske relasjonsmodellen kan forklares slik:

Mål - Hva ønsker man å oppnå med undervisningen? Hva er formålet? Det kan være mål for et halvt år, og mål for et helt år. Det kan også settes delmål underveis i undervisningsopplegget. Målet henger ofte sammen med innholdet, og handler mye om hva man ønsker at elevene skal få ut av det gitte innholdet. Hva er læringsutbytte? Målene kan både dreie seg om kunnskapen elevene skal sitte igjen med etter endt undervisning, eller det kan være et mål om at elevene skal utvikle seg selv som selvstendig menneske eller for eksempel ha lært seg å fungere i sosiale sammenhenger, i arbeidslivet og andre arenaer en vil møte på.

Innhold - Hva skal elevene lære? Hva skal undervisningen inneholde? Innholdet henger som nevnt i stor grad sammen med målene og innholdet må derfor være i tråd med disse. Dersom målet er at man skal kunne redejøre for de ulike teoretiske læringsperspektiver, må elevene få en innføring i dem. Det er viktig med et tydelig innhold, slik at elevene kan forstå, og finne mening med det. Dette bidrar til motivasjon. Det er også viktig at innholdet til en viss grad tilpasses elevenes nærmiljø, slik at de ikke møter skolen som et brudd på det nære å kjære. Da er det lett at de føler seg fremmedgjort på skolen og i undervisningen. Læreren kan se på innholdet på forskjellige måter. Han/hun kan se på det som et fastsatt innhold som skal undervises slik som myndighetene sier, eller som et åpent innhold som læreren dels kan definere selv. Det at lærere har ulike syn på innholdet, kan resultere i at elevene opplever å møte ulikt innhold til tross for at de deltar i samme undervisningsopplegg. Et annet aspekt ved innholdet, er at elevene vil kunne oppfatte innholdet i undervisningen forskjellig og tillegge det ulik mening avhengig av interesser og selvoppfatning. Dette resulterer i en dannelsingsprosess hos den enkelte elev. Innholdet i undervisningen vil altså være med å bidra til danning av individet.

Læringsaktiviteter - Hva skal eleven, læreren, teamet, gjøre? Hvordan skal eleven lære innholdet? Hvilke læringsaktiviteter man velger å ta i bruk, vil variere fra fag til fag. I naturfag er det kanskje mer hensiktsmessig å ta med elevene ut i naturen for å erfare den, i forhold til i en mattetime for eksempel. Variasjon i læringsaktivitetene er viktig for å opprettholde motivasjon hos elevene. Det er også viktig at elevene aktiviseres i undervisningen, at de får ta del i den og brukt seg selv. Det er viktig med konkrete aktiviteter som elevene forstår og kan lære ut fra. Det er også viktig med aktiviteter som elevene kan identifisere seg med, slik at det igjen ikke bryter med det nære og kjære. Lærere vil i ulik grad legge vekt på induktive eller deduktive arbeidsmetoder, og dette kan ses i sammenheng med hvilket grunnsyn læreren legger til grunn når han/hun skal planlegge hvilke læringsaktiviteter som skal tas i bruk i undervisningen.

Rammefaktorer - Det som begrenser og muliggjør undervisningen. Tid, sted, rom, koder for atferd, verktøy osv. Læreren er den største rammefaktoren vi har. Uten læreren ville ikke undervisning vært mulig. Lærere kommer med ulike forutsetninger til undervisningen, og lærerens pedagogiske ferdigheter, personlighet og kunnskap vil ha stor betydning for elevenes møte med skolen.

Læringsforutsetninger - Elevenes alder, antall, hva kan de fra før? hva kan de ikke? er det en kunnskapsspredning (forskjell i kunnskapsnivå) - elevene vil komme med ulike læringsforutsetninger til undervisningen. De kan komme fra ulike kulturer og ha ulik bakgrunn. Det er derfor viktig at læreren setter seg inn i elevenes læringsforutsetninger for å få en forståelse av at ikke alle elevene er like og lærer på samme måte. Dette er en av de største utfordringene i skolen, som har som ønske og visjon at alle elever skal få tilpasset undervisning i forhold til egne evner og interesser. Det er vanskelig å tilpasse seg etter alle elevenes læreforutsetninger, når forskjellene er store. Dette har også sammenheng med at innholdet i skolen skal tilpasses elevenes nærmiljø. Her oppstår en utfordring i forhold til at en klasse vil bestå av elever fra ulike kulturer og ulike nærmiljøer. Hvor mye kunnskap en lærer har om elevenes læringsforutsetninger, vil påvirke hvordan han/hun legger opp undervisningen.

Den didaktiske relasjonsmodellen besto tidligere av kun 5 kategorier, da man så rammefaktorer og læringsforutsetninger i sammenheng. I senere tid har man valgt å skille mellom disse og fokusere på det objektive ifht. rammefaktorer, og rette større fokus mot det subjektive (eleven) ifht. læringsforutsetninger.

Vurdering - Vurdering omfatter en vurdering av en selv, elevene, teamet og opplegget. Hva fungerte bra? Hva kan gjøres bedre neste gang? Man foretar ofte summative og formative vurderinger. Formative vurderinger er vurderinger underveis i undervisningsopplegget (eks. halvtårsvurdering), som kan hjelpe til å forbedre den videre undervisningen. Summativ undervisning er undervisning som gjøres helt til slutt i undervisningsopplegget. Et grunnleggende spørsmål i forbindelse med skolen, er spørsmålet om hva som er god og dårlig undervisning. Vurdering av undervisning er derfor viktig for å få kunnskap om dette og for at vi kan bedre skolen. Vurderinger av god/dårlig undervisning gjøres på forskjellige måter. Gjør man en normativ vurdering, tar man utgangspunkt i en bestemt ideologi, og bruker denne som mal for undervisningen. Blir denne malen fulgt godt, vurderer man at undervisningen har vært god. Den andre måten å vurdere om en undervisning er god eller dårlig, er å se på elevenes resultater. Gjør elevene det bra på et sett av prøver, trekker man den slutningen om at det har foregått en god undervisning.

Som nevnt tidligere står både mål, innhold, læringsaktiviteter, rammefaktorer, læringsforutsetninger og vurdering i et gjensidig avhengighetsforhold, ved at forandring i en av kategoriene, vil føre til forandring i en

eller flere av de andre. Hvilken læringsaktivitet en skal utføre, vil for eksempel påvirke rammefaktorene, og motsatt. Hvis man skal vise elevene et praktisk eksempel på hvordan mel-produkter klumper seg i magen, er det kanskje nødvendig å sørge for at man har det verktøyet (mel, vann, beholder) som trengs for å utføre en slik praktisk øvelse. Dersom man ikke har disse verktøyene tilstede i undervisningen, vil det ikke være mulig å utføre det praktiske eksempelet. Et annet eksempel er at læringsforutsetningene kan påvirke innholdet i undervisningen. Innholdet må for eksempel tilrettelegges etter hvilket kunnskapsnivå elevene har. Er det kunnskapsspredning, må man kanskje vurdere å endre læringsaktivitetene også, for eksempel å dele klassen inn i grupper, ut fra hvilket kunnskapsnivå de har.

Den didaktiske relasjonsmodellen egner seg godt som verktøy i mange ulike sammenhenger. Det trenger ikke dreie seg om undervisning i skolen. Vi kan se for oss en gruppe medarbeidere i en restaurant, som må gjennom et kursopplegg med formål å tilegne seg kompetanse innen mat, hygiene, servering og service. Når kursholderen skal planlegge, gjennomføre og evaluere dette kurset, må det gjøres en rekke overveielser i forhold til de ulike kategoriene i den didaktiske relasjonsmodellen:

Mål - Det må settes et mål for hva man ønsker å oppnå med kurset. I denne sammenheng vil det for eksempel kunne være et mål at brukeren skal tilegne seg teoretiske og praktiske kunnskaper og ferdigheter i forhold til både matinnhold, hygiene, god service og servering.

Innhold - Innholdet må være i tråd med målene, og burde derfor naturligvis inneholde teoretisk kunnskap om innholdet i restaurantens ulike matretter, samt innføring i hvordan man opprettholder god- og unngår dårlig hygiene. Det vil også kunne fungere godt å presentere ulike praktiske øvelser i forhold til servering og service.

Læringsaktiviteter - Her vil det kanskje være hensiktsmessig å variere mellom aktiviteter avhengig av tema, for å skape variasjon og bidra til motivasjon hos medarbeiderne. Man kunne for eksempel begynt med teoretisk undervisning der man gir en kort innføring i de fleste delene av kurset. Videre kunne man gjort en gjennomgang med for eksempel bruk av kahoot eller avkryssningsskjema hvor man får testet det man nettopp har lært. I den praktiske delen av kurset kunne man for eksempel delt deltakerne inn i grupper hvor de skal presentere et rollespill der det utøves service og øvelse i ulike serverings-situasjoner.

Rammefaktorer - Den største rammefaktoren vil være kursholderen, som styrer kurset og presenterer strukturen. Her vil man gjøre vurderinger i forhold til hvor langt kurset skal være og hvor mye tid man skal bruke på de ulike læringsaktivitetene. Et slikt kurs vil kanskje vare i 6 timer, og man vil kanskje sette av halve tiden til teori og den andre halve til praksis. Det må også her gjøres vurderinger i forhold til hvor kurset skal holdes, som i denne sammenheng kanskje kunne vært inne i restauranten utenfor åpningstidene, eller på et konferanserom. Når det kommer til hvilke verktøy man skal ta i bruk, kan man tenke seg at det i forhold til læringsaktivitetene vil være nødvendig med blant annet: penn, papir, power-point presentasjon, tallerkner, glass, bestikk, o.l.

Læringsforutsetninger - Noen av deltakerne i kurset har kanskje erfaring med servering eller andre deler av restaurantsituasjonen. Noen har kanskje ingen erfaring fra tidligere. Noen kommer kanskje fra et annet land og snakker dermed for eksempel kun engelsk. Kursholderen må gjøre vurderinger i forhold til disse faktorene, ta hensyn og tilrettelegge for at alle har muligheten til å oppnå målene med kurset. Kursholderen må for eksempel vurdere å holde kurset på engelsk, og kanskje vurdere å dele deltakerne inn i grupper ut fra hvilken erfaring de sitter med.

Vurdering - Det vil være hensiktsmessig for kursholderen å vurdere selve kurset og seg selv, gjennom refleksjoner og eventuelle innspill fra deltakerne. Dette for å ha mulighet til å kunne gjøre endringer og forbedringer i eventuelle kommende kurs. Resultatene fra kahooten eller avkryssningstesten vil også kunne gi en pekepinn på om deltakerne har tilegnet seg den ønskede kompetansen. Det vil også kunne være til nytte med en avsluttende test, hvor deltakerne får testet seg på alle områder og kursholderen får se en summativ vurdering.

Som vi ser vil den didaktiske relasjonsmodellen kunne anvendes til mer enn bare skoleundervisning. I dette restaurant-eksempelet blir modellen brukt som hjelpemiddel for planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen.

Besvart.